

סנהדרין דף ה

לא יסור שבט מיהודה

"לא יסור שבט מיהודה אלו ראשי גלויות שבבבל שרודים את העם במקל, ומחוקק מבין רגליו אלו מבני בניו של הלל שלמדו תורה ברבים".

בחי' הגרי"ז (פרשת וילך) מבאר שיש שני אופני נשיאות על כלל ישראל, האחד הוא זה שמנהיג כמו מלך, והשני הוא המלמד תורה. וכמב' ברמב"ם פכ"ו מסנהדרין לענין קללת נשיא.

והן שתי הברכות שקיבל יהודה. לא יסור שבט מיהודה - מצד המלכות. ומחוקק מבין רגליו - מלמדי התורה.

מוסיף הגרי"ז שהתוס' כאן כתבו שנשיאי בבל מגיעים משושלת הזכרים שביהודה, ואלו שבא"י מגיעים מהנקבות של שבט יהודה. ומדוייק הדבר מאד, ש"לא יסור שבט מיהודה", היינו מהזכרים שהם השבט עצמו. ואילו "מחוקק מבין רגליו", שאינו ממש יהודה, אלא צאצא שלהם, דרך הבנות.

[אגב אורחא נציין מה שכתב בערות דבש (ה"ב ס"י ז) שזה הביאור שבית חשמונאי לקחו לעצמם את המלכות, וכבר כתב הרמב"ן שהיה זה חטא, ומה הם סברו, אלא שבית חשמונאי הגיעו מהנקבות של יהודה, ויש שררה שנוגעת גם להם כמב' כאן, לכן סברו שבידם ליטול גם את המלכות.]

כעין הגמ' כאן ששבט יהודה היו מלמדי התורה בנשיאות הסנהדרין, איתא גם במדרש (בראשית רבה צח, י) שרובן של סנהדרין הגיעו מיהודה.

ומקשים המפרשים כיצד הדבר מתיישב עם הגמ' ביומא (כו, א) דלא משכחת צורבא מרבנן דמורי או משבט לוי או משבט יששכר. ומקשה הגמ' ואימא יהודה שנא' יהודה מחוקקי, ומשני דלאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא קאמינא. ואיך הדבר מתיישב עם הגמ' כאן והמדרש.

וכתב במרגליות הים, דהגמ' ביומא קיימא ב'צורבא מרבנן', אדם צעיר פחות מגיל ארבעים, וזה לא משכחת דמורי אלא בלוי ויששכר שנתמכים ע"י אחרים, וביכולתם להגיע להוראה בגיל צעיר. אבל שאר שבטים משהגיעו לגיל מ' גם הם מורים כהלכה.

וביפה תואר על המדרש עמד כבר בזה, וביאר שאמנם לוי ויששכר הם מורי ההוראה כאשר הם נמצאים כיחידים, אך יהודה מסור לו ההוראה כשהם רבים, שעל ידי שמשא ומתן בסנהדרין עומדים על ההלכה, וא"כ הם מגיעים לזה מכח הרבים.

דף ו

משה - דין, אהרן - שלום

"משה היה אומר יקוב הדין את ההר, אבל אהרן אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחבירו".

וכתב המהרש"א שג' שלומות שזכרו גבי אהרן, הם כנגד ג' שלומות שיש בעולם: בין אדם להקב"ה, בין אדם לחבירו, ובין שני בעלי הדין.

הנצי"ב במרומי שדה העיר שלא נתבאר מנין למדו חז"ל שלא היה משה עועשה פשרה. ומדברי השאלות פרשת משפטים יש ללמוד, דידעינן זאת מדאמר יתרו למשה דבמה שיעשה משה שופטים, וגם כל העם הזה

על מקומו יבא בשלום, והיינו פשרות. ומזה למדנו דמשה עצמו לא נהג כן.

ומובא בכמה ספרים (ומצאתיו עתה בבית ישי דרשות ס' נו, וכן בהספד מו"ד הג"ר משה שפירא זצ"ל על הגר"ש ליבוביץ בספר ישורון לה, לו) שחילוק זה בין משה לאהרן נובע מכך שיש שתי הנהגות בעולם. וכנגד זה באו שמאי והלל. שמאי הוא מידת הדין והלל הוא מדת הרחמים. שורש שמאי הוא אצל משה, יקוב הדין את ההר. והלל אמר "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום וכו'", שהולך בדרכו. והבית ישי מביא כמה רמזים לכך, שהמילים שאמר משה רבינו על עצמו "לא איש דברים אנכי", סופי תיבות שמאי. ואילו מה שאמר הקב"ה שאהרן "הוא יהיה לך לפה", ר"ת הילל.

והגרמ"ש אמר שזה החילוק בין תושב"כ לתושב"ע, דתורה שבכתב היא כצורתה ללא אפשרות לשנות ולהוסיף כלום. וזו מדרגת משה, לוחות ראשונות. ואילו אהרן שייך למדרגת תורה שבע"פ, שנקבעת לפי דעת בנ"א, זו מידת הרחמים.

דף ז

תחילת דינו של אדם

"אמר רב המנונא אין תחילת דינו של אדם נידון אלא על דברי תורה".

התוס' הקשו דבשבת (לא, א) אמרינן שהשאלה הראשונה בשעת הדין היא 'נשאת ונתת באמונה' ורק השאלה השניה היא 'קבעת עתים לתורה'. ותירצו בתירוץ הא' שבשבת מיירי באדם שלמד תורה ורק שעדיין יש לשאול אותו אם עשה זאת בקביעות עתים, ועל כן זו אינה השאלה הראשונה, וכאן מיירי במי שלא למד כלל, ועל כן השאלה הראשונה היא על מה שלא למד. ויצויין שהמהרש"א מפרש כמעט להיפך, שכאן מיירי באדם המוכשר ללמוד תורה ועל כן זו השאלה הראשונה, ושם מיירי באדם שאינו מוכשר לתורה ובעיקר עוסק במסחר ולכן השאלה הראשונה היא על המשא ומתן באמונה.

בתי' הב' תירצו התוס', שיש חילוק בין השאלות ששואלים והעונש שנותנים. שאמנם השאלה הראשונה אינה על תלמוד תורה, אך לענין העונש, מענישים קודם על תורה.

המהר"ל מבאר את התירוץ הב' בשני אופנים: (א) אדם לא יכול לעסוק בתורה ללא פרנסה, ועל כן שואלים קודם על משא ומתן, אך מבחינת החשיבות, תורה עדיפא, ועל כן מענישים עליה תחילה. (ב) בדומה למהרש"א, נשאת ונתת באמונה הוא שווה לכל אדם, ואילו תורה אינה תביעה לכולם באותו אופן. אך העונש מגיע תחילה לכולם, כל אחד לפי מדרגתו.

ויצויין למהר"ל בנצח ישראל (פרק כט) דמשמע שם שסובר דקושיא מעיקרא ליתא, דמה שאמרו כאן תחילת דינו של אדם על דברי תורה, אין מחייב שזו השאלה הראשונה, אלא ששאלה זו היא מתוך השאלות הראשונות שנשאלות כשעולה אדם לבי"ד של מעלה.

בעיון יעקב (קידושין דף מ') מבאר בשני אופנים: (א) אדם יכול להפסיק ללמוד עבור פרנסה, אך עליו לעשות זאת באמונה, ואם משיג את ממונו ע"י גזל, אין לו רשות להפסיק ללמוד עבור זאת. ועל כן כששואלים אותו נשאת ונתת באמונה, אם יענה שלא, ממילא תהיה עליו תביעה למה הפסיק מלימודו. נמצא ששאלה זו היא הקדמה לשאלה הבאה. (ב) איתא במדרש (ילקוט סו"פ נצבים) שאלהיו הנביא פגש אדם ושאלו מדוע לא למד, והשיבו

דף ט

הצטרפות לסיום מסכת

"ר"ע אומר לא בא השלישי אלא להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו, ואם כן ענש הכתוב נטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה, עאכו"כ שישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה". ופירש רש"י שהק"ו הוא כיון שמידה טובה מרובה ממידת פורענות.

הגר"ר מרגליות בספרו מרגליות הים מפנה לדבריו בספר נפש חיה על השו"ע (או"ח סי' תקנא) לענין עריכת סיום בתשעת הימים. שם הוא מבאר שגם מי שאינו מסיים יכול להצטרף לסעודת המצוה, וכהגמ' בשבת (ק"ט, א) שאביי בזמן שסיים מסכת עשה יומא טבא לרבנן (גם אלה שלא סיימו). וזה המקור לאשר נהגו רבים וכן שלימים להימנות לחבורת ש"ס ועושים סעודה לגומרה של תורה אע"פ שאין אחד שגמר לבדו, דהנה אמרו בשבת (צ"ב, ב) זה אינו יכול וזה אינו יכול שניהם חייבים, הרי שנקראת הפעולה בשלימות ע"ש כל אחד לפי שגם חבירו אינו יכול לגמור פעולה זו בלעדו. והביא שבסיום הש"ס בקלויז זידיטשוב האריך לדרוש אודות המופיע בסוף עוקצין שלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, שיש להם התחברות, ועי"ז נחשב כאילו כל אחד גמר כל הש"ס.

ובמרגליות הים כאן הוסיף לדבריו שם, שכן עולה מהגמ' כאן שהנטפל לעושי מצוה דינו כעושי מצוה, ואע"פ שהמסיימים היו מסיימים גם בלעדיו.

בשו"ת משנה הלכות (הי"א סי' תמט) נשאל במי שבא לסיום מסכת ולא למד עמהם, אי יכול לומר הדרן עלך עם המסיימים. והשיב שבאמת קשה להשיב בדברים כאלו שאין להם מקור בש"ס ופוסקים. ומ"מ נראה שיכול לומר עמהם שהרי הבא לסיום הרי הוא נטפל לעושי מצוה, שדינו כעושה מצוה, וא"כ הרי גם הוא בכלל הלומדים. והוסיף דנראה דמה"ט נוסח התפילה הוא בלשון רבים 'הדרן עלך', וכיון שאינו אלא תפילה בלי שמות יכולין כולם לומר ואולי אדרבה מי שלא למד צריך יותר להתפלל שהקב"ה יאיר עיניו שילמד.

דף י

שלושה, חמשה, שבעה כנגד מי

שיטת רשב"ג דעיבור השנה מתחילים בשלושה, ממשיכים בחמשה, ומסיימים בשבעה. והגמ' שואלת הני שלושה חמשה ושבעה כנגד מי. ומבאר בב' דרכים: (א) כנגד פסוקי ברכת כהנים. (ב) כנגד ג' שררות שיש אצל המלך: ג' שומרי הסף, ה' מרואי פני המלך, ז' רואי פני המלך.

רש"י מבאר את הדימוי לעניני המלכות, שעיבור השנה הוא מתכסיסי מלכות שמים, ליישב סדר השנים על תיקונם, ועל כן דין הוא לדמותו לעניני כבוד המלכות. הבני יששכר (אדר מאמר ד) מוסיף לבאר מדוע דוקא עיבור שנה שייך לתכסיסי מלכות, דכל חודש יש לו מזל בשמיים, והוא דבר שקיים בטבע גם קודם שיקדשו ישראל את החודש. אולם עיבור שנה הוא חידוש גדול שניתן לכלל ישראל להוסיף חודש מחודש שאין לו מזל, וזה תכסיס מלכות מיוחד. ולכן סיבבו משמאי שיפול פור המן באדר ב', שאין לו מזל, ונוצר ע"י כלל ישראל ובכוחם להתגבר אז משום שאין מזל ששולט.

ועדיין צ"ב עיקר החלוקה בין המספרים הללו. וגם מה השייכות לברכת כהנים (ורש"י לא ביאר בזה).

המהר"ל בחי' אגדות כאן מבאר, ששורש המציאות היא בגדר 'נקודה' שהיא אחת ואין בה התפשטות כלל, ודבר זה שייך רק מצד הבורא לתפוס

שלא נתנו לו שכל לכך, ואז הוכיח לו אליהו שלעניני פרנסתו יש לו שכל, א"כ גם לענין תורה יש לו שכל. ועל כן הקדימו את השאלה 'נשאת ונתת באמונה', שהעיסוק בפרנסה הוא הקדמה לתביעה על תורה.

בדומה למהלך זה אומר הקדושת לוי (אבות פ"ב מ"ה), שכאשר אדם נושא ונותן באמונה, הרי זה עצמו גם תורה, שהרי בכל דבר הוא בודק מה אסור ומה מותר. לעומת זאת אדם שאינו נושא ונותן באמונה, אינו עסוק בתורה תוך כדי פרנסתו. נמצא שהשאלה הראשונה ג"כ קשורה לתורה.

מהלך נוסף מצינו באחרונים, שנשאת ונתת באמונה קאי על לימוד תורה. בחידושי הגר"א כאן מביא שהגמ' בשבת שם לומדת את כל הפסוק "והיה אמונת עתיך וכו'" על ו' סדרים, נמצא ד'נשאת ונתת באמונה' קאי על לימוד סדר זרעים.

הבן יהוידע מבאר שנשאת ונתת הוא הפלפול של תושב"ע, ו'באמונה' היינו שכוונתו לשם שמים. והמהר"ט בקידושין שם מבאר על דרך זה שהשאלה היא אם הפלפולים היו של אמת, שאסור לפלפל בפלפולי הבל.

דף ח

כי אתה תבוא, כי אתה תביא

בפרשת וילך אמר משה ליהושע "כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ וגו'", וכשהקב"ה מצווה ליהושע נאמר "כי אתה תביא". והגמ' כאן מיישבת שמשה אמר ליהושע להנהיג את ישראל יחד עם הזקנים. אך הקב"ה לא הסכים לכך, משום ש'דבר אחד לדור ולא שני דברים'. וצ"ב מדוע משה בתחילה חשב אחרת.

הגר"י (פרשת וילך) מבאר שיש נשיא שהוא מלך, ויש נשיא שהוא ראש לסנהדרין. משה ויהושע היו בעלי שני התפקידים גם יחד, אך משה לא יכול להעמיד את יהושע כמלך, דזה רק הקב"ה יכול לעשות. אך להעמידו כראש לסנהדרין הוא יכול לבדו למנותו. ולפיכך, כאשר משה מדבר עם יהושע, עוסק הוא בנשיאות הבי"ד, ואין הוא פוסק לבד ונוקק לשאר הסנהדרין, ולכן אומר לו "כי אתה תבוא". אך כשהקב"ה מדבר עם יהושע הוא ממנהו להיות מלך, ולזה אין זקוק הוא להצטרפות הזקנים, ולכן נאמר לו "כי אתה תביא".

בגמ' ב"ב (ע"ה, א) איתא "זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה". כלומר, יהושע כלפי משה הוא כדמיון לבנה מול חמה. ומבאר שם העיין יעקב את הגמ' דילן, ידוע שהחמה שולטת לבד, ואילו הלבנה מושלת יחד עם הכוכבים, וזה שבתחילה אמר משה ליהושע לצרף אליו את הזקנים כדוגמת הכוכבים, אך הקב"ה חידש שכלפי כלל ישראל יהושע עומד בתור חמה.

וביאור העניין יותר נראה דהנה בזה (פרשת שלח קנו, ב) איתא שמשה לא יכול להכנס לא"י, דמדרגת כלל ישראל בא"י הוא כלבנה, ואילו משה הוא בחינת חמה. והביאור, דחמה הוא משל לגילוי מלא של בורא העולם ללא מסכים. הלבנה היא השתקפות של אור החמה, והיא משל לגילוי מועט. כשכלל ישראל היה במדבר, היה גילוי של הקב"ה ללא מסכים. אך כשנכנסו לא"י, הגילוי היה באופן ממועט, דרך עניני הטבע, ועל כן אין משה מתאים לכך.

נמצא אפוא, שהעובדה שפני יהושע כפני לבנה, אין זה גריעותא בעצמו, אלא שהוא כפי מדרגת הדור של באי הארץ. ומובן יותר שמשה סבר שיש לצרף ליהושע את הכוכבים דהיינו את הזקנים. אך הקב"ה אמר שסוף סוף כלפי הדור, יהושע הוא כמו חמה, וכן הוא בכל הצדיקים כלפי דורם - "זורח השמש ובא השמש", ולכן כלפי דורו שלו הוא חמה.

וזהו 'אין משגיחין בבת קול', דבת קול אינה יכולה לסתור נבואה. וע"ש. והנה דף זה נלמד בחנוכה (תשפ"ה), והנה ענין חנוכה מבואר בספרים שהוא הכוח של תושב"ע. אחרי חורבן בית ראשון נסתלקה נבואה, וגם אין עשרה נסים, ולא אורים ותומים. ואעפ"כ אומר חגי בנבואתו "גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון", וביארו חז"ל שהכוונה לכוח תושב"ע שמתגלה בבית שני. כל בעלי המשנה נובעים מבית שני, וזו גדולתו. והדבר מתחבר לגמ' דילן, דמשמתו נביאים אחרונים עדיין היו משתמשים בבת קול, ולזה זכו ע"י כוח התושב"ע.

דף יב

עיבור השנה כנגד עשיו

"שלחו ליה לרבא זוג בא מרקת ותפשו נשר ובידם דברים הנעשה בלזו ומאי ניהו תכלת בזכות הרחמים ובזכותם יצאו בשלום ועמוסי יריכי נחשון בקשו לקבוע נציב אחד ולא הניחן אדומי הלז אבל בעלי אסופות נאספו וקבעו לו נציב אחד בירח שמת בו אהרן הכהן חשובי מחשבי גלויי לא מגלוי". הדברים שתומים וע"י במהרש"א קושיות רבות.

ונביא כאן מהלך שבנוי על המהרש"א בתוספת דברים מהבן יהוידע ומרגליות הים.

המהרש"א פותח ביסוד גדול: עם ישראל מתגבר על עשיו מוכוח הבכורה. לאברהם אבינו יש את יצחק וישמעאל, גם לישמעאל היו י"ב נשיאים, אך עיקר יחוסו הוא דרך האם, ועל כן אין לו את כוח הבכורה. אך אצל יעקב יש י"ב שבטים עם כוח של בכורה, ועל כן יש שבט י"ג. ולמדנו בב"ב (קכו, ב) שיוסף זכה לבכורה, ויש לו שני שבטים בתוכו. ועל כן אין זרעו של עשיו נמסר אלא ביד זרעו של יוסף (שם קכג, ב). שם נמצא חלק הבכורה שמתגבר על העומד כנגדו.

כוח הבכורה מתגלה בחודש העיבור, שהוא כנגד השבט הי"ג שמבטא את בכורת ישראל. על כן עשיו מתנגד מאד לעיבור השנה. זהו שנכתב באיגרת שהאנשים נתפסו ע"י הנשר, ומבאר הבן יהוידע שהכוונה למלכות רומי ונקרא נשר, לפי שיעקב נתן לעשיו 550 בהמות כמנחה. ועולה 'נשר' בגימטריא. וזה שכתוב על עשיו "אם תגביה כנשר קינך", שהוא חש שבכוחו להשתרר על יעקב מפאת המנחה שקיבל ממנו. וזהו שנזכרת ההתנגדות של עשיו בכינוי 'נשר'.

ומה שזוכר תכלת, המהרש"א מבאר בזה שהוא מפני שהיא מרמזת על כסא הכבוד, ולעתיד לבא כשיעשה דין בעשיו, יהיה הכסא שלם. הבן יהוידע מבאר שענין התכלת בא לכסות על מעשה העיבור שלא יבינו בזה האויבים. אך במרגליות הים מבאר באופן נפלא, דאיתא בסדר הדורות שבזמן רבא נשתכח ענין עיבור השנה וקידוש החודש, והזקקו לתקן לוח שנה, באותו הפרק גם התכלת נעלם. נמצא ששני הדברים נכרכו יחד.

והמשך האיגרת הוא שבעלי אסופות עיברו את השנה בחודש אב, וביארו המהרש"א ובן יהוידע, שבחודש אב עשיו מתגבר על כלל ישראל, ושפיר מתאים חודש זה להחביא את עיבור השנה שלא יעלה על דעתם שעודים אותו אז כיון שהוא חודש שנראה כזמן ההתגברות של עשיו על ישראל.

ונסיים בענין הקשור לימי החנוכה, שבהם אנו כעת, רבי צדוק הכהן מביא (פרי צדיק מקץ [ז]) בשם האריז"ל דג' דברים ביקשו היוונים לבטל מישראל - חודש שבת ומילה - שנרמזים בתחילת המילה חשמונאי. ומה הפירוש 'חודש', הרי מה יש בראש חודש שאפשר לבטל, אלא קאי על קביעת החודש ועיבור השנה, ומביא מגמ' דידן שהאומות ביקשו לבטל זאת מישראל.

אחד גמור. התחלת התפיסה בעולם, התפיסה הקטנה ביותר שייך, היא 'קו' שיש לו התחלה אמצע וסוף, דהיינו ג' חלקים. אפילו הנקודה הקטנה ביותר יש לה את ג' חלקים אלה. נמצא שתחילת הוצאת המציאות לפועל היא במספר שלוש. על כן יש להתחיל את עיבור השנה בג'. השלב הבא אחרי קו, הוא שטח, שיש בו ד' צדדים ונקודת אמצע, שביחד הם חמש. והשלב אחרי כן, הצורה שבה דבר מתגלה בפועל בעולם, הוא שיש גם גובה ועומק, וזהו מספר שבע שהוא המציאות השלימה: ששה צדדים, ונקודת אמצע.

וזה ענינה של ברכת כהנים, להביא ברכה לעולם, ועל כן מספר המילים הוא ג' ה' ז', תחילת המציאות, המשכה, והבאתה בפועל לעולם.

וזה הטעם שהמלך יש לו התפשטות וגילוי דרך ג' ה' ז' אנשים, שיוצאים מן הנקודה שהוא המלך.

הבן יהוידע מביא מדרש (שמו"ר טו, כ) על עת עיבור השנה, דאחר שהסכימו הנשיא והמזומנים לעבר השנה אחר שנשאו ונתנו בדבר ביניהם, אז זרח אור בבהמ"ד להורות שהקב"ה מסכים עמהם בדבר זה, שנא' זרח בחושך אור לישירים. וכן בברכת כהנים יש אור מיוחד שיוצא משמים וזורח על ידיהם (ועל כן מסכים אותם) להורות שהקב"ה מסכים לברכתם, וזהו הדימוי בין הדברים.

ונצרך את דברי הבני יששכר, שמדובר כאן על יצירת חודש שהוא כמעט יש מאין, וזה מקביל לברכת כהנים שמביאה לעולם ברכה חדשה.

והם הם הדברים, יצירת מציאות היא הבאה מג' לה', לז', ועיבור השנה וברכת כהנים שוים בדבר זה.

דף יא

בת קול, חנוכה

"משמתו נביאים האחרונים, חגי זכריה ומלאכי, נסתלקה רוח"ק מישראל, ואעפ"כ היו משתמשין בבת קול". תוס' מבארים בשם י"א שבת קול היינו שלא היו שומעים הקול היוצא מן השמים, אלא שמתוך הקול הזה יוצא קול אחר. כדוגמת הד.

והטעם שמכונה 'בת' קול, ולא 'בן' קול, מבאר המהר"ל בחי' אגדות, שכיון שבת קול היא 'תולדה' שנולדה ונגזרה מן השמים, על כן נקטו לשון בת, כי הבת מיוחסת יותר לתולדה מן הבן, שהרי סתם בת נקראת "בת פלוני", בעוד שהזכר יש לו ישות של עצמו.

בגליון הש"ס לרעק"א, וכן ציין בגליוני הש"ס, מציינים לתו"ט (יבמות טז, ו) שבת קול היא קול מחודש לשעתו מהבורא ית' להודיע סודו ליראיו. ונקרא בלשון נקיבה כיון שהוא במדרגה למטה מנבואה, ולתשות כוחה נקרא בלשון נקיבה שהיא חלשה, וכמו אצל משה "תשש כחו כנקיבה".

המהר"צ חיות בהגהותיו כאן מציין שאחד הסוגים של בת קול הוא ששואלין תינוק "פסוק לי פסוקך" ורואים בכך סימן משמיי. ומביא בשם הרא"ש שבת קול רק אנשים מסוימים יכולים לשמעה, וזהו לשון 'בת' כמלשון מידה (כמו "אלפים בת יכיל"), שהוא קול מדוד שאינו מתאים לכל אחד.

נמצא ג' פירושים במושג 'בת': א) תולדה ותוצאה. ב) חולשה. ג) מידה.

ברבנו בחיי (דברים לג, ח) כתב שנבואה היא מדרגה יותר גבוהה מרוה"ק, וכך הוא הסדר: נבואה, רוח"ק, אורים ותומים, בת קול. ובשם הרמב"ן הביא שרוה"ק גדולה מכולן, וסדר המעלות לדעתו מלמעלה למטה כך הם: רוח"ק, נבואה, אורים ותומים, בת קול.